

بررسی رابطه ویژگی‌های شخصیتی و تفاوت‌های جنسیتی در مصالحه برای انتخاب همسر هاشم جبرائیلی^۱، علی زاده محمدی^۲، محمود حیدری^۳، مجتبی حبیبی^۴

مقاله پژوهشی

چکیده

زمینه و هدف: با توجه به بالا رفتن سن ازدواج و عدم تمایل جوانان به ازدواج، بررسی متغیرهای مرتبط با تسهیل ازدواج اهمیت پیدا می‌کند. لذا، پژوهش حاضر به منظور بررسی رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی با مصالحه در انتخاب همسر در دانشجویان انجام شد.
مواد و روش‌ها: طرح پژوهش حاضر از نوع همبستگی بود. شرکت کنندگان ۳۷۵ دانشجوی (۱۶۸ پسر و ۲۰۷ دختر) بودند که به شیوه نمونه گیری در دسترس از بین دانشجویان دانشگاه شهید بهشتی در سال تحصیلی ۹۱-۹۰ انتخاب و با استفاده از پرسش‌نامه شخصیت نئو و پرسش‌نامه ملاک‌های انتخاب همسر باس مورد ارزیابی قرار گرفتند. داده‌های پژوهش با استفاده از همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون چندگانه سلسله مراتبی مورد تحلیل قرار گرفتند.

یافته‌ها: یافته‌ها حاکی از آن بود که بین جنسیت و تعدادی از ویژگی‌های شخصیتی از جمله گشودگی به تجربه و وظیفه‌شناسی با مصالحه در انتخاب همسر رابطه معنی‌داری وجود داشت و این متغیرها نقش معنی‌داری در پیش‌بینی مصالحه در انتخاب همسر داشتند.

نتیجه‌گیری: نتایج پژوهش نشان داد که گرچه ویژگی‌های شخصیتی سهم معنی‌داری در پیش‌بینی مصالحه در انتخاب همسر دارند، ولی برای افزایش قدرت پیش‌بینی یافتن متغیرهای دیگری در پژوهش‌های آتی ضروری است.

واژه‌های کلیدی: ویژگی‌های شخصیتی، جنسیت، مصالحه، انتخاب همسر

ارجاع: جبرائیلی هاشم، زاده محمدی علی، حیدری محمود، حبیبی مجتبی. بررسی رابطه ویژگی‌های شخصیتی و تفاوت‌های جنسیتی در مصالحه برای انتخاب همسر. مجله تحقیقات علوم رفتاری ۱۳۹۳؛ ۱۲(۴): ۴۴

پذیرش مقاله: ۱۳۹۳/۱۰/۱۶

دریافت مقاله: ۱۳۹۱/۱۱/۱۱

۱. دانشجوی دکتری روان‌شناسی سلامت، باشگاه پژوهشگران جوان و نخبگان، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران (نویسنده مسؤول)
Email: jebraeililyhora@yahoo.com

۲. دکتری تخصصی روان‌شناسی بالینی، پژوهشکده خانواده، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران

۳. دکتری تخصصی روان‌شناسی تربیتی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران

۴. دکتری تخصصی روان‌شناسی سلامت، پژوهشکده خانواده، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران

مقدمه

ازدواج و... با هدف فراهم کردن زمینه ازدواج و تسهیل این امر در جامعه تدوین شده‌اند (۱). با وجود همه این برنامه‌ها، آمارها حاکی از افزایش سن ازدواج و عدم تمایل جوانان به ازدواج است (۲). این وضعیت می‌تواند به واسطه وجود عوامل متعددی ایجاد شود. وجود مشکلات اقتصادی، گسترش بیکاری در میان جوانان، وجود موانع فرهنگی مرتبط با ازدواج و برخی دیگر از مشکلات معیشتی و رفاهی در جامعه از جمله این عوامل است (۳). هر چند تشکیل خانواده تحت‌تأثیر متغیرهای اقتصادی، اجتماعی، جمعیتی و سیاسی قرار دارد، اما

ازدواج و انتخاب همسر به عنوان یکی از وقایع مهم و حیاتی در زندگی افراد جامعه محسوب می‌شود و از جنبه‌های گوناگون اهمیت دارد. بدون شک ازدواج و انتخاب همسر یکی از مراحل مهم در مسیر تکامل زندگی فردی و اجتماعی افراد است. اهمیت ازدواج و تشکیل خانواده در فرهنگ ایرانی اسلامی همواره مورد تأکید بوده است و اکنون نیز بسیاری از قوانین و اسناد سیاستی از جمله قانون اساسی، سند چشم‌انداز بیست ساله، برنامه سازماندهی ازدواج جوانان، قانون تسهیل

دیگر شاخص‌ها است. بنابراین، آن‌ها مجبور هستند استانداردهای خود را تنزل داده و شخصی را انتخاب کنند که در دسترس می‌باشد، حتی اگر آن فرد مورد انتخاب به طور کامل با ایده‌آل‌های آن‌ها هم‌خوانی نداشته باشد (۱۰). اصطلاحی که برای این منظور به کار می‌رود مصالحه یا سازش (compromise) در انتخاب همسر است که عبارت است از: کم‌ترین میزان استاندارد که یک فرد در انتخاب همسر می‌پذیرد (۱۲). باید توجه داشت که مصالحه به معنای سهل‌انگاری در انتخاب همسر نیست، بلکه منظور از آن چشم‌پوشی از ملاک‌های بی‌اهمیت و دست و پاگیر به نفع ملاک‌های عاقلانه‌تری است که می‌توانند در موفقیت زندگی زناشویی مؤثر باشند.

پژوهش‌های متمرکز بر مصالحه در انتخاب همسر، نشانگر اهمیت عوامل متعددی در این حوزه است؛ از جمله این عوامل جنسیت افراد است. برای مثال یافته‌های حاصل از پژوهش Kenrick و همکاران (۱۳) مشخص کرده است که مردان و زنان ملاک‌های متفاوتی در انتخاب همسر دارند. در مطالعه‌ی دیگر، Regan (۱۲) به این نتیجه رسید که مردان بیشتر از زنان در انتخاب همسر مایل به مصالحه هستند و این قضیه هم در مورد روابط کوتاه مدت و هم بلند مدت صادق بود. علاوه بر این، مطالعات دیگری به بررسی رابطه بین ویژگی‌های درونی افراد با مصالحه در انتخاب همسر پرداخته‌اند (۱۰). صفات شخصیتی از جمله ویژگی‌های درونی هستند که در حوزه‌ی روابط صمیمانه بسیار مورد بررسی قرار گرفته‌اند و نقش و اهمیت آن‌ها در بسیاری از زمینه‌ها از جمله رضایت از زندگی زناشویی و پایداری ازدواج (۱۸-۱۴) و ملاک‌های انتخاب همسر (۱۹) تأیید شده است.

مفهوم شخصیت برای سال‌ها در بین محققان مورد چالش واقع شده و تعریف‌های متعددی درباره آن ارائه شده است. گرچه همه‌ی نظریه‌پردازان شخصیت با یک تعریف واحد از آن موافق نیستند؛ اما در یک نگاه کلی، شخصیت عبارت است از الگوهای نسبتاً پایدار صفات، گرایش‌ها، یا ویژگی‌هایی که تا اندازه‌ای به رفتار افراد دوام می‌بخشند. به طور اختصاصی‌تر، شخصیت، از صفات یا گرایش‌هایی تشکیل می‌شود که به

باید آن را عملی دانست که به خواست، تمایلات، دیدگاه‌های فردی افراد و ویژگی‌های درونی آن‌ها نیز وابسته است (۲). انسان در طول حیات خود پیوسته در حال انتخاب است. انتخاب همسر نیز یکی از مهم‌ترین انتخاب‌ها است که همه افراد حداقل یک بار در زندگی خود با آن روبرو می‌شوند. انسان در هر انتخاب خواسته یا ناخواسته ملاک‌هایی را مبنای انتخاب خود قرار می‌دهد. تعدادی از این ملاک‌ها قائم به فرد بوده و برخی نیز تقریباً بین همه‌ی اعضای یک گروه، فرهنگ یا جامعه مشترک هستند (۴). ملاک‌هایی که افراد در انتخاب همسر مورد توجه قرار می‌دهند، یکی از قدیمی‌ترین موضوعاتی است که در حوزه‌ی روابط شخصی مورد مطالعه قرار گرفته است. پژوهش‌های مختلف ویژگی‌هایی مانند جذابیت جسمانی (Physical attractiveness) (۵)، مهربان، فهمیده بودن (kind and understanding) و با هوش بودن (intelligent) (۶-۷)، شخصیت مهیج (exciting personality) (۸)، یار و یاور (good companion)، با ملاحظه (considerate)، صادق (honest)، قابل اتکا (dependable)، خوش صحبت (interesting to talk) و وفادار بودن (loyal) (۹) را به عنوان شاخص انتخاب جفت و شریک زندگی در افراد مورد تأکید قرار داده‌اند.

مطالعات روان‌شناختی در خصوص روابط عاشقانه، تلاش فراوانی برای شناسایی و فهم اصول مد نظر افراد در انتخاب همسر انجام داده‌اند (۱۰). تحقیقات متعددی (۱۱) روی تصویری که افراد از همسر مطلوب خود دارند و ارتباط بین این تصاویر و صفات شخصیتی خود افراد متمرکز شده‌اند. با این وجود، احتمال دست یافتن به همه ایده‌آل‌ها در یک موقعیت واقعی انتخاب شریک زندگی و منطبق بر همه خواسته‌ها و معیارهای فردی تا حدی دور از ذهن است. افراد مجبور هستند از برخی ویژگی‌های مطلوب همسر آینده خود، چشم‌پوشی کنند. به عبارتی، افراد در هر انتخابی نیازمند شاخص‌گذاری و اولویت‌دهی به نیازها و خواسته‌های خود هستند. طبیعی است که هر انتخابی هزینه‌ای در پی خواهد داشت و هزینه انتخاب برخی شاخص‌ها، برابر از دست دادن

عاشقانه بین زوجین و اهمیت بررسی عوامل درون فردی در کنار مسایل اجتماعی- اقتصادی برای داشتن یک انتخاب بهینه و اصلح، و خلاء پژوهش‌های قبلی در این حوزه خطیر، پژوهش حاضر بررسی رابطه ویژگی‌های شخصیتی با مصالحه در انتخاب همسر را هدف خود قرار داده و قصد پاسخگویی به این سؤال را دارد که آیا بین ویژگی‌های شخصیتی و مصالحه در انتخاب همسر رابطه‌ای وجود دارد؟

مواد و روش‌ها

طرح پژوهش حاضر از نوع همبستگی است. جامعه آماری پژوهش حاضر را کلیه دانشجویان دانشگاه شهید بهشتی مشغول به تحصیل در نیم سال دوم سال تحصیلی ۹۰-۹۱ تشکیل می‌دهند. حجم نمونه ۳۷۵ نفر (۱۶۸ نفر پسر و ۲۰۷ نفر دختر) بودند که به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. با توجه به طرح پژوهش حاضر که از نوع همبستگی است و عدم نیاز به تعیین دقیق تعداد نمونه، برای تعیین حجم نمونه از جدول مورگان استفاده شد. از تعداد پرسش‌نامه‌های توزیع شده، پرسش‌نامه ۳۶۰ نفر قابل استفاده بود و در تحلیل نهایی به کار گرفته شد.

ابزارهای پژوهش

مقیاس پنج عاملی نئو: این پرسش‌نامه فرم کوتاه پرسش‌نامه تجدیدنظر شده پنج عامل بزرگ شخصیت است. این پرسش‌نامه از ۶۰ گویه بر اساس مقیاس لیکرت (از ۱، کاملاً موافقم تا ۵، کاملاً مخالفم) تهیه شده است که هر ۱۲ گویه آن یکی از پنج عامل بزرگ شخصیت (برون‌گرایی، پذیرا بودن، وظیفه‌شناسی، نوروگرایی و تجربه‌پذیری) را اندازه می‌گیرند. کیامهر (۲۴) ضریب همبستگی حاصل از روایی هم‌زمان بین فرم کوتاه و بلند پرسش‌نامه را بین ۰/۴۱ و ۰/۷۵ گزارش داده است. در پژوهش کیامهر (۲۴) برای بررسی پایایی فرم کوتاه پرسش‌نامه پنج عاملی از روش بازآزمایی استفاده شده است که ضریب همبستگی بین دو اجرای آزمون برای عامل‌های پرسش‌نامه بین ۰/۶۵ و ۰/۸۶ به دست آمد. ضریب حاصل از همسانی درونی این پرسش‌نامه با آلفای کرونباخ بین ۰/۵۴ و ۰/۷۹ به دست آمد.

تفاوت‌هایی فردی در رفتار، ثبات رفتار در طول زمان و تداوم رفتار در موقعیت‌های گوناگون می‌انجامد (۲۰). Costa و McCrae (۲۱) شخصیت را متشکل از پنج عامل اصلی؛ نوروگرایی (neuroticism)، برون‌گرایی (extraversion)، گشودگی به تجربه‌پذیری (openness)، پذیرا بودن (agreeableness) و وظیفه‌شناسی (conscientiousness) عنوان کردند که هر یک از این عوامل را محصول شش صفت می‌دانستند.

در دهه‌های اخیر نقش ویژگی‌های شخصیتی در موقعیت‌های بین فردی به ویژه روابط احساسی و صمیمانه زوجی بسیار مورد توجه بوده است. تحقیقات نشان داده است که ویژگی‌های شخصیتی از مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار بر تشکیل و حفظ روابط صمیمی هستند و در انتخاب همسر از اهمیت فراوانی برخوردار هستند (۸) برای نمونه، چندین مطالعه نشان داده‌اند که افراد تمایل دارند کسی را به عنوان همسر انتخاب کنند که از لحاظ ویژگی‌های شخصیتی شبیه آن‌ها باشند (۲۲). علاوه بر این، ویژگی‌هایی مانند خجالتی بودن و اضطراب اجتماعی (۸). ممکن است در ایجاد روابط صمیمی اختلال ایجاد کنند، در حالی که صفاتی مانند پذیرا بودن، ثبات هیجانی و گشودگی ویژگی‌هایی هستند که افراد در همسر بالقوه می‌پسندند (۲۲). Kimmelmeier, Batten و Danilson (۲۳) در پژوهش خود به این نکته تأکید کرده‌اند که هر فرد برای اجتماعی شدن و رویارویی با افراد و موقعیت‌های گوناگون به ساختارهای روان‌شناختی و ویژگی‌های خاصی مجهز است که در موقعیت‌های مختلف زندگی مانند روابط میان فردی تأثیر دارند.

با عنایت به اهمیت مصالحه در انتخاب همسر به عنوان عاملی برای تسهیل ازدواج و با در نظر داشتن پیامدهای بالا رفتن سن ازدواج و عدم تمایل جوانان به ازدواج مانند آسیب‌های گسترده روحی و روانی، گسترش فساد و افزایش احتمال شیوع بیماری‌های جسمانی در نسل آینده، اهمیت مطالعه مصالحه در انتخاب همسر نمود پیدا می‌کند. لذا با توجه به نتایج تحقیقات قبلی و تأیید نقش ویژگی‌های شخصیتی در شکل‌گیری، تداوم یا کم رنگ شدن روابط

یافته‌ها

اطلاعات جمعیت‌شناختی نشان‌دهنده آن است که تعداد ۵۵/۳ درصد آزمودنی‌ها دختر و ۴۴/۷ درصد پسر، ۹۳/۳ درصد مجرد و ۶/۷ درصد متأهل، ۶۴ درصد علوم انسانی، ۲۵ درصد علوم پایه و ۱۱ درصد فنی مهندسی، ۵۳/۶ درصد دانشجوی کارشناسی و ۴۶/۱ درصد دانشجوی کارشناسی ارشد، ۵۷/۶ درصد فارس، ۱۷/۸ درصد ترک، ۸/۳ درصد کرد، ۵/۳ درصد لر، ۲/۵ درصد مازن، ۲/۵ درصد گیلک، ۱/۱ درصد بلوچ، ۱/۱ درصد عرب، ۰/۳ ترکمن، ۰/۳ تات، ۲۸/۱ درصد تهرانی و ۶۸/۶ درصد خوابگاهی بودند. میانگین سن آزمودنی‌ها ۲۲/۷۴ سال با انحراف معیار ۲/۷۵ بود. داده‌های توصیفی نشان دهنده‌ی آن است که از میان متغیرهای شخصیتی، وظیفه‌شناسی و نوروزگرایی به ترتیب (میانگین ۳۲/۴۸ و انحراف استاندارد ۶/۶۸، و میانگین ۲۱/۶۶ و انحراف استاندارد ۵/۳۲) دارای بالاترین و پایین‌ترین میانگین بودند (جدول ۱).

نتایج حاصل از آزمون t حاکی از آن بود که تفاوت معنی‌داری در انتخاب همسر وجود دارد و مردان و زنان در متغیر مصالحه ($P < 0.001$, $t = 3.60$) در انتخاب همسر وجود دارد و مردان در مقایسه با زنان ($M = 15/37$ و $M = 6/23$ و $SD = 5/5$) در انتخاب همسر آسان‌گیرتر هستند.

ضریب همبستگی بین ویژگی‌های شخصیتی و مصالحه در انتخاب همسر حاکی از آن بود که بین نوروزگرایی و پذیرا بودن با مصالحه در انتخاب همسر رابطه‌ی معنی‌داری وجود ندارد. بین گشودگی به تجربه و این متغیر رابطه معنی‌دار مثبت ($r = 0.13$, $P < 0.05$) و بین برون‌گرایی ($r = -0.17$) و $P < 0.01$) و وظیفه‌شناسی ($r = -0.21$, $P < 0.01$) با این متغیر رابطه معنی‌دار منفی وجود داشت.

برای تعیین سهم ویژگی‌های شخصیتی و جمعیت‌شناختی در پیش‌بینی مصالحه در انتخاب همسر، ویژگی‌های شخصیتی در یک بلوک و سن، جنس، وضعیت تأهل و وضعیت اجتماعی اقتصادی در بلوکی دیگر به عنوان متغیرهای پیش‌بین مصالحه در انتخاب همسر وارد تحلیل رگرسیون خطی سلسله مراتبی شدند. نتایج جدول ۲ حاکی از آن است که صفات شخصیتی ۷ درصد از تغییرات مصالحه در انتخاب همسر را

در پژوهشی دیگر، احدی (۱۱) ضریب پایایی پنج عامل را با استفاده از روش آلفای کرونباخ بین ۰/۴۸ و ۰/۶۸ گزارش داده است. در پژوهش حاضر این ضریب بین ۰/۵۳ و ۰/۷۴ بود.

پرسش‌نامه ملاک‌های انتخاب همسر باس: این پرسش‌نامه برای اولین بار توسط باس (۷) برای بررسی ملاک‌های انتخاب همسر در کشورها و فرهنگ‌های مختلف مورد استفاده قرار گرفته است. این پرسش‌نامه شامل ۱۸ ویژگی است که برای انتخاب همسر مهم هستند و از طریق تحلیل عاملی که توسط Hill (۲۵) روی ملاک‌های مختلف انتخاب همسر به‌دست آمده است. در این پرسش‌نامه از آزمودنی‌ها خواسته می‌شود تا به آن‌ها در یک مقیاس ۴ درجه‌ای نمره بدهند از نمره ۳ برای ویژگی‌هایی که وجود آن‌ها در همسر بالقوه خیلی مهم است تا نمره صفر برای ویژگی‌هایی که وجود آن‌ها در همسر بالقوه اصلاً اهمیتی ندارد. این پرسش‌نامه ابتدا توسط پژوهشگر فعلی به فارسی برگردانده شد. سپس با مشورت‌هایی که با استادان روان‌شناسی خانواده صورت گرفت، اصطلاحات مناسب برای فرهنگ ایرانی انتخاب شدند، پس از آن اصطلاحات توسط فردی دو‌زبان به انگلیسی باز ترجمه شد و در آخر باز ترجمه با متن اصلی مقایسه و تغییرات و تصحیح‌های لازم در متن فارسی انجام گرفت. در این پژوهش برای به دست نمره آزمودنی‌های در متغیر مصالحه در انتخاب همسر، با توجه به تعریف مفهومی آن که عبارت بود از کم‌ترین میزان استاندارد که یک فرد در انتخاب همسر می‌پذیرد (۱۲)، پرسش‌نامه‌های افراد به صورت معکوس نمره‌گذاری شد؛ یعنی برای ویژگی‌هایی که آزمودنی‌ها نمره ۳ به آن‌ها داده بودند، نمره صفر، برای ویژگی‌هایی که به آن‌ها نمره ۲ داده بودند، نمره ۱ و الی آخر برای ویژگی‌هایی که آزمودنی‌ها نمره صفر داده بودند نمره ۳ داده شد، سپس برای به‌دست آوردن نمرات افراد در متغیر مصالحه در انتخاب همسر جمع جبری نمرات ۱۸ ویژگی محاسبه شد که می‌توانست دامنه‌ای از ۵۴-۰ داشته باشد. در پژوهش حاضر برای به‌دست آوردن ضریب پایایی این پرسش‌نامه از آزمون آلفای کرونباخ استفاده شد که ضریب پایایی به‌دست آمده برای ۱۸ سؤال برابر با ۰/۷۶ بود.

در پیش‌بینی مصالحه در انتخاب همسر دارند، بنابراین ۶ درصد از کل واریانس تبیین شده مربوط به این دو ویژگی می‌باشد. علاوه بر این نتایج جدول نشان دهنده آن است که رابطه‌ی میان متغیرهای گشودگی به تجربه و سن با مصالحه برای انتخاب همسر مثبت است، در حالی که وظیفه‌شناسی سهم معنی‌دار منفی در پیش‌بینی این متغیر دارد؛ به این معنا که افرادی با نمره پایین در این ویژگی، در انتخاب همسر بیشتر مایل به مصالحه هستند. در مورد متغیر جنسیت نیز همان‌طور که قبلاً ذکر شد، مردان بیشتر از زنان در انتخاب همسر حاضر به مصالحه هستند.

تبیین می‌کرد ($p < 0.01$ و $F = 5.39$) که با اضافه شدن ویژگی‌های جمعیت‌شناختی در گام بعدی مقدار واریانس تبیین شده متغیر وابسته به ۱۳ درصد افزایش یافت ($p = 0.001$ و $\Delta R = 0.06$, $\Delta F = 5.38$). نتایج مرحله آخر رگرسیون بعد از دو گام حاکی از آن است که از بین ویژگی‌های شخصیتی، گشودگی به تجربه ($t = 2.35$, $p < 0.05$) و وظیفه‌شناسی ($t = -2.48$, $p < 0.05$) و از میان متغیرهای جمعیت‌شناختی، سن ($t = 2.25$, $p < 0.05$) و جنس ($t = 3.03$, $p < 0.05$) سهم معنی‌داری در پیش‌بینی شاخص مصالحه در انتخاب همسر دارند. با توجه به اینکه از بین متغیرهای جمعیت‌شناختی تنها سن و جنس سهم معنی‌داری

جدول ۱. میانگین و انحراف استاندارد ویژگی‌های شخصیتی و مصالحه در انتخاب همسر ($n = 360$)

متغیرها	میانگین	انحراف استاندارد
نوروزگرایی	۲۱/۶۶	۵/۳۲
برون‌گرایی	۲۸/۷۷	۶/۱۷
گشودگی به تجربه	۲۷/۸۴	۵/۲۲
پذیرا بودن	۲۹/۱۱	۴/۴۹
وظیفه‌شناسی	۳۲/۴۸	۶/۶۸
مصالحه در انتخاب همسر	۱۴/۱۴	۵/۹۳

جدول ۲. رگرسیون بعد مصالحه در انتخاب همسر از روی صفات شخصیتی و ویژگی‌های جمعیت‌شناختی

گام	متغیر	B	S.E.	Beta	T	P	R	R ²	F	p	ΔR
گام اول	مقدار ثابت	۱۴/۷۲	۳/۸۴	-	۳/۸۳	۰/۰۰۱	۰/۲۷	۰/۰۷	۵/۳۶	۰/۰۰۱	۰/۰۷
	نوروزگرایی	۰/۰۱	۰/۰۷	۰/۰۱	۰/۱۸	۰/۸۵۴					
	برون‌گرایی	-۰/۱۲	۰/۰۶	-۰/۱۳	-۲/۰۶	۰/۰۴۱					
	گشودگی به تجربه	۰/۱۴	۰/۰۶	۰/۱۳	۲/۳۶	۰/۰۱۹					
	پذیرا بودن	۰/۱۴	۰/۰۸	۰/۱۰	۱/۶۵	۰/۱۰۰					
	وظیفه‌شناسی	-۰/۱۶	۰/۰۶	-۰/۱۸	-۲/۹۱	۰/۰۰۴					
گام دوم	مقدار ثابت	۸/۹۳	۴/۹۳	-	۱/۸۱	۰/۰۷۱	۰/۳۶	۰/۱۳	۵/۵۲	۰/۰۰۱	۰/۰۶
	نوروزگرایی	۰/۰۸	۰/۰۷	۰/۰۷	۱/۱۴	۰/۲۵۴					
	برون‌گرایی	-۰/۰۹	۰/۰۶	-۰/۱۰	-۱/۵۸	۰/۱۱۶					
	گشودگی به تجربه	۰/۱۴	۰/۰۶	۰/۱۳	۲/۳۵	۰/۰۱۹					
	پذیرا بودن	۰/۱۲	۰/۰۸	۰/۰۹	۱/۵۱	۰/۱۳۲					
	وظیفه‌شناسی	-۰/۱۳	۰/۰۵	-۰/۱۵	-۲/۴۸	۰/۰۱۴					
	سن	۰/۲۹	۰/۱۳	۰/۱۳	۲/۲۵	۰/۰۲۵					
	جنس	۲/۱۶	۰/۷۱	۰/۱۸	۳/۰۳	۰/۰۰۳					
	وضعیت تأهل	۰/۹۷۶	۱/۲۲	۰/۰۴	۰/۸۰	۰/۴۲۷					
	وضعیت اجتماعی-اقتصادی	-۰/۴۹	۰/۵۶	-۰/۰۵	-۰/۸۷	۰/۳۸۶					

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از انجام پژوهش حاضر بررسی رابطه‌ی ویژگی‌های شخصیتی با مصالحه در انتخاب همسر بود. در پژوهش حاضر ابتدا تفاوت‌های جنسیتی در مصالحه برای انتخاب همسر مورد آزمون قرار گرفت؛ یافته‌ها حاکی از آن بود که مردان در مقایسه با زنان در انتخاب همسر بیشتر مصالحه می‌کنند. این یافته همسو با یافته‌های Sadalla و Kenrick, Groth, Trost (۱۳) و Regan (۱۲) است. این پژوهشگران به این نتیجه رسیده‌اند که مردان و زنان حداقل ملاک‌های متفاوتی در انتخاب همسر دارند و مردان در مقایسه با زنان استانداردهای کمتری را در انتخاب همسر در نظر می‌گیرند. علت این تفاوت می‌تواند ناشی از تاریخ تکاملی متفاوت زنان و مردان باشد. دیدگاه زیست‌شناسی تکاملی، تبیین خود درباره‌ی انتخاب همسر را به این صورت مطرح می‌کند که انسان تلاش می‌کند تا احتمال پخش ژن‌های خود را به حداکثر برساند. در جریان تنازع بقا، شایسته‌ترین اعضای یک گونه به اندازه‌ی کافی زنده می‌مانند تا ویژگی‌های خود را به نسل بعد انتقال دهند. بنابراین، آن‌ها نیازمند دارند همسری را انتخاب نمایند که خصایصی با کیفیت بالا داشته باشد، اما ویژگی‌های فیزیولوژیکی متفاوت زنان و مردان باعث می‌گردد که آن‌ها خواهان حداقل ویژگی متفاوتی در انتخاب یار باشند. چون زنان کمتر از مردان می‌توانند فرزند داشته باشند و حداکثر طی یک دوره‌ی ۲۵ ساله توانایی بچه‌دار شدن داشته و هر بارداری نیز ۹ ماه طول می‌کشد. باید در انتخاب همسر گزینشی‌تر عمل کنند. اما مردان طی دوره‌ای از بلوغ تا مرگ به لحاظ نظری می‌توانند هزاران فرزند داشته باشند. یک رابطه جنسی که مستلزم کمترین سرمایه‌گذاری از طرف مرد است می‌تواند موجب ۹ ماه سرمایه‌گذاری به وسیله زن شود که از لحاظ زمان، انرژی و منابعی که می‌برد قابل توجه است. حتی سرمایه‌گذاری به اینجا ختم نمی‌شود و اکثراً زنان مسؤولیت نگهداری از فرزندان را بر عهده دارند. در نتیجه، زنان ترجیح می‌دهند با کسی ازدواج کنند که حاضر باشد آن‌ها را در صرف منابع و نگهداری از فرزند یاری دهد و از ویژگی‌های مثبت زیادی برخوردار باشد (۷).

بین نوروزگرایی و پذیرا بودن با مصالحه در انتخاب همسر رابطه معنی‌داری یافت نشد. این در حالی است که پژوهش‌های مختلف تأثیر این متغیرها را بر روابط صمیمی تأیید کرده است (۲۸-۲۶، ۱۴). نوروزگرایی به تمایل افراد برای تجربه اضطراب، تنش، ترحم‌جویی، خصومت، تکانش‌وری، افسردگی و حرمت خود پایین اشاره دارد. یافته‌های حاصل از پژوهش‌های مختلف نشان داده است که افرادی با نوروزگرایی بالا در مقایسه با کسانی که نوروزگرایی پایینی دارند به هنگام رویارویی با موقعیت‌های حل مسأله، رفتارها و عواطف منفی بیشتری نشان می‌دهند و چنین ویژگی‌هایی احتمال جدایی و طلاق را افزایش می‌دهد. پذیرا بودن نیز به تمایل فرد برای بخشندگی، مهربانی، سخاوت، همدلی، همفکری، نوع دوستی و اعتمادورزی مربوط می‌شود. بسیاری از پژوهشگران عقیده دارند پذیرا بودن یک فرایند درون شخصی است که تأثیر مهمی بر کیفیت روابط بین شخصی نزدیک دارد (۲۹-۳۲، ۲۲). بنابراین، نبود رابطه بین این ویژگی‌های شخصیتی و مصالحه در انتخاب همسر می‌تواند ناشی از عدم درگیری شدید افراد نمونه حاضر در روابط صمیمانه باشد. با توجه به این نکته که ۹۳ درصد از افراد نمونه حاضر مجرد بودند و احتمالاً تجربه روابط صمیمانه عمیق را نداشتند؛ می‌توان نتیجه گرفت که تأثیر ویژگی‌های نوروزگرایی و پذیرا بودن در روابط صمیمی به میزان درگیری افراد در این گونه روابط بستگی دارد.

بین برون‌گرایی با مصالحه در انتخاب همسر رابطه معنی‌دار منفی وجود داشت. اما در معادله رگرسیون بعد از وارد کردن عامل سن این رابطه معنی‌دار نشد و این ویژگی سهمی در پیش‌بینی مصالحه در انتخاب همسر نداشت. علت این امر وجود رابطه منفی بین برون‌گرایی با سن ($r = -.11$, $P < .05$) و مصالحه در انتخاب همسر ($r = -.17$, $P < .05$)، و رابطه مثبت میان سن و مصالحه در انتخاب همسر ($r = .21$, $P < .01$) در پژوهش حاضر است. با توجه به این نکته که با افزایش سن نمونه حاضر از میزان برون‌گرایی آن‌ها کاسته و به میزان آسان‌گیری و مصالحه آن‌ها در انتخاب همسر افزوده شده است؛ متغیر سن قادر است تمام واریانس از مصالحه در انتخاب همسر را که توسط

روی هم رفته قادر هستند ۱۳ درصد از واریانس مصالحه در انتخاب همسر را پیش‌بینی کنند. این یافته‌ها همسو با نتایج پژوهش‌هایی است (۱۹-۱۴) که نقش ویژگی‌های شخصیتی را در شکل‌گیری روابط صمیمانه، مورد تأیید قرار داده‌اند. این یافته‌ها حاکی از آن است که ویژگی‌های شخصیتی در پیش‌بینی مصالحه در انتخاب همسر مؤثر است، ولی قدرت این پیش‌بینی در حد اندکی است. به نظر می‌رسد مصالحه در انتخاب همسر متغیری است که تحت تأثیر عوامل مختلف درونی فردی، میان‌فردی، اجتماعی-اقتصادی، فرهنگی و حتی سیاسی قرار دارد. بنابراین، برای تبیین کل واریانس این متغیر لازم است دیگر متغیرهایی که از لحاظ نظری با این متغیر مرتبط به نظر می‌رسند شناسایی و مورد آزمون قرار گیرند تا عوامل مؤثر بر این متغیر روشن‌تر شود.

این پژوهش با محدودیت‌هایی مواجه بود که قابلیت تعمیم نتایج آن را محدود می‌سازد از جمله این محدودیت‌ها می‌توان به نوع روش نمونه‌گیری آن اشاره نمود که از نوع دسترس بود، تعمیم یافته‌ها باید محتاطانه صورت گیرد. ضمناً به دلیل نداشتن ابزاری معتبر در خصوص سنجش مصالحه در انتخاب همسر پیشنهاد می‌گردد که در تحقیقات بعدی ابزار معتبری برای سنجش این متغیر بر اساس جهت‌گیری و زمینه‌های فرهنگی تدوین شود و این بررسی روی نمونه‌های جامع‌تر و قومیت‌های مختلف و کسانی که به شکل جدی درگیر فرایند آشنایی قبل از ازدواج هستند، اجرا گردد. اهمیت چنین مطالعاتی آن است که می‌تواند علل افزایش سن ازدواج و عدم تمایل جوانان به ازدواج، تعلل آن‌ها در انتخاب را مشخص سازد. همین مسأله خود می‌تواند مسؤولین و متولیان خانواده و نظام سلامت کشور را در جهت سیاست‌گذاری صحیح‌تر در این زمینه یاری دهد.

تشکر و قدردانی

در این پژوهش ما از همه دانشجویان دانشگاه شهید بهشتی که با صبر و دقت پرسش‌نامه‌ها را پر کردند نهایت سپاس و تشکر را داریم.

برون‌گرایی پیش‌بینی می‌شد، تبیین کند. این یافته که با افزایش سن افراد میزان تمایل آن‌ها به مصالحه در انتخاب افزایش می‌یابد می‌تواند ناشی از این حقیقت باشد که با افزایش سن افراد به بالاتر از متوسط سن ازدواج (مخصوصاً در دختران) از شانس آن‌ها برای ازدواج کاسته می‌شود. در نتیجه، در این سنین آن‌ها سعی می‌کنند استانداردهای خود را پایین بیاورند و ملاک‌های نه چندان مهم را کنار بگذارند. بنابراین، حاضر هستند در انتخاب همسر بیش‌تر مصالحه کنند.

بین گشودگی به تجربه با مصالحه در انتخاب همسر رابطه مثبت معنی‌دار وجود داشت. گشودگی به تجربه ویژگی‌هایی مانند تخیل فعال، درک احساس‌های درونی، خلاق و مبتکر بودن، آزاداندیشی، تفکر واگرا و تمایل و خواست برای تغییر و داشتن انگیزه برای کسب تجارب جدید را در برمی‌گیرد (۳۱). افرادی با نمره بالا در این ویژگی‌ها همواره به دنبال کسب تجربیات جدید و برقراری رابطه با افراد ناآشنا هستند و در برقراری این روابط نیز استانداردهای بالایی در نظر نمی‌گیرند. با توجه به این نکته که ویژگی‌های شخصیتی الگوهای پایدار صفات، گرایش‌ها و ویژگی‌هایی هستند که به رفتار افراد دوام می‌بخشند؛ می‌توان انتظار داشت که افرادی با نمره بالا در عامل گشودگی به تجربه در موقعیت انتخاب همسر نیز از الگوی معمول پیروی کرده و سخت‌گیری زیادی از خود نشان ندهند.

بین وظیفه‌شناسی با مصالحه در انتخاب همسر رابطه مثبتی وجود داشت. وظیفه‌شناسی به تمایل فرد برای منظم بودن، کارامدی، قابلیت اعتماد و اتکا، خود نظم‌بخشی، پیشرفت‌مداری، منطقی بودن و آرام بودن برمی‌گردد. افرادی با نمره بالا در این عامل مسؤولیت‌پذیر هستند و وظیفه محول شده به آن‌ها را با نهایت دقت و توجه انجام می‌دهند و با توجه به این نکته که انتخاب همسر یکی از مهم‌ترین و دشوارترین وظایفی است که فرد ممکن است با آن مواجه شود، این افراد حاضر نیستند در انجام این وظیفه مصالحه کنند، بلکه تلاش می‌کنند تا بهترین فرد ممکن را انتخاب کنند.

نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون برای پیش‌بینی مصالحه در انتخاب همسر نشان داد که ویژگی‌های شخصیتی، سن و جنس

References

1. Jafari Mojdehi A. Imbalance in status of Marital in Iran. *Journal of Women* 2003; 1 (5): 83- 104. [In Persian].
2. Gani Rad M A, Ozlati Mogadam F. A critical review of diagnosis and policy on family and marriage issues. *Social issues of Iran* 2010; 1(1): 161- 93. [In Persian].
3. Zarabi V, Mostavafi S F. Study of factors affecting the age of marriage in Iran, an economic approach. *Journal of Economic Research* 2011; 4: 33- 64. [In Persian].
4. Nasirzadeh R, Rasool-Zadeh Tabatabaie K. Physical criteria for mate selection in college students of Tehran universities. *Journal of fundamentals of mental health* 2008; 11(1): 41-50. [In Persian].
5. Holmes B M, Johnson K R. Adult attachment and romantic partner preference: A review, *Social and Personal* 2009; 26(6-7): 833-52.
6. Buss D M, Barnes M F. Preferences in human mate selection. *Personality and Social Psychology* 1986; 50: 559-70.
7. Buss D M. Sex differences in human mate preferences: Evolutionary hypotheses tested in 37 cultures. *Behavioral and Brain Sciences* 1989; 12: 1-49.
8. Barelds D P H. Self and Partner Personality in Intimate Relationships. *European Journal of Personality* 2005; 19: 501-18.
9. Figueredo A J, Sefcek J A, Jones D N. The ideal romantic partner personality. *Personality and Individual Differences* 2006; 41:431-41.
10. Tolmacz R. Attachment style and willingness to compromise when choosing a mate. *Social and Personal Relationships* 2004; 21: 267-79.
11. Mates E W, Moore C L. Reik's complementarity theory of romantic love. *Social Psychology* 1984; 125:321-7.
12. Regan P C. What if you can't get what you want? Willingness to compromise ideal mate selection standards as a function of sex, mate value, and relationship context. *Personality and Social Psychology* 1998; 24:1294-303.
13. Kenrick D T, Groth G E, Trost M R, Sadalla E K. Integrating evolutionary and social exchange perspectives on relationships: Effects of gender, self appraisal and involvement level on mate selection criteria. *Personality and Social Psychology* 1993; 64: 951-69.
14. Ahadi B. Relationship between Personality and Marital Satisfaction. *Contemporary psychology* 2008; 2(2):95-112. [In Persian].
15. Rasolei Z, Farahbakhsh K. Relationship between attachment styles and locus of control with marital adjustment]. *Thought and behavior* 2008; 4(1):17-24. [In Persian].
16. Shakerian A, Fatemi A, Farhadian N. Relationship between personality traits and marital satisfaction. *Scientific Journal of Kurdistan University of Medical Sciences* 2009; 6(1):92-9. [In Persian].
17. Naderi F, Eftekhari Z, Amela Zadeh S. The Relationship Between personality characteristics and Intimate relations with spouses' marital disenchantment in the wives of addicts male in Ahvaz. *New Findings in Psychology* 2009:61- 78. [In Persian].
18. Ahmetoglu G, Chamorro T. The Relationship Between Dimensions of Love, Personality, and Relationship Length. *Arch Sex Behav* 2009; 10(5): 508-15.
19. Jebraeili H. The relationship between cultural values of marriage and personality with mate preferences. [MA. Thesis]. Tehran, Iran: Sahid Behesti University, Institute of Family; 2011. [In Persian].
20. McCrae R R, Costa PT. Conceptions and correlates of openness to experience. San Diego: Academic Press; 1997.
21. Botwin M D, Buss D M, Shackelford T K. Personality and mate preferences: Five factors in mate selection and marital satisfaction. *Journal of Personality* 1997; 65:107-36.
22. Kemmelmeier M, Danilson C, Batten J. What's in a grade? Academic success and political orientation. *Personality and Social Psychology Bulletin* 2005; 31: 1386-99.
23. Kianmehr J. [The Standardization of the short form of five-factor NEO-FFI questionnaire and study the factor structure of that among the students of Tehran University]. MA. Dissertation. Tehran: Tehran University, College of psychology and education science, 2001. [In Persian].
24. Hill R. Campus values in mate selection. *Journal of Home Economics* 1945; 37: 554- 58.

25. Razeghi N, Nikiju M, Kraskian Mujembari A, Zohrabi Masihi A. [Relationship between Big Five Personality Factors and Marital Satisfaction]. *Developmental Psychology: Iranian Psychologists* 2011; 7(3):269-77. [In Persian].
26. Shokrkon H, Kojaste Mehr R, Attari I, Hagigi, J. [personality traits, social skills, attachment styles and demographic characteristics as predictive of success and failure in marital relationship in Ahvaz]. *Journal of Education and Psychology, Shahid Chamran University* 2005; 13(5):1-30. [In Persian].
27. Schultz D, Schultz S A. [Personality Theories]. 8th ed. Tehran: Publishing and Editing Institute; 2006. [In Persian].
28. Karney B R, Bradbury T N. The longitudinal course of marital quality and stability: A review of theory, method, and research. *Psychological Bulletin* 1995; 118: 3-34.
29. Bouchard G, Lussier Y, Sabourin S. Personality and marital adjustment: Utility of the five-factor model of personality. *Journal of Marriage and the Family* 1997; 61: 651-60
30. Barrett P T, Petrides K V, Eysenck S B G, Eysenck H J. The Eysenck personality Questionnaire: An examination of the factorial similarity and L across 34 countries. *Personality and Individual Differences* 1998; 25 (5): 805-19.
31. Donnelan M B, Conger R D, Bryant C M. The big five and enduring marriages. *Research in Personality* 2004; 38: 481-504.
32. Tobin R M, Graziano W G, Vanman E J, Tassinary L G. Personality, emotional experience and efforts to control emotions. *Journal of Personality and Social Psychology* 2000; 79: 656- 69.

The relationship between personality traits and gender differences in compromise in mate selection

Hashem Jebraeili¹, Ali Zademohammadi², Mahmood Heydari³, Mojtaba Habibi⁴

Original Article

Abstract

Aim and Background: With attention to increasing age of marriage and young people not wanting to get married, the importance of the study of related variables to facilitate of marriage is be appear. Therefore, the purpose of the present study was investigated the relationship between personality traits and gender differences in compromise in mate selection.

Methods and Materials: The design of present study was correlation. Participants were 375 (168 mal and 207 female) students that selected through available sampling from Shahid Beheshti university in education year of 90- 91, and were assessed by employing NEO Personality Test and Buss' questionnaire of inquiry of criteria for mate selection. Data analysis was conducted by using Pearson correlation and Hierarchical multiple regression analysis.

Findings: Result showed that there was a significant relationship between gender and some of personality traits including of openness to experience and conscientious with compromise in mate selection and these variables had significant role in predicting of compromise in mate selection.

Conclusions: Result showed that although the personality traits play important role in predicting of compromise in mate selection, to increasing the power of predicting, it is necessary to find other variables in future studies.

Keywords: Personality Traits, Gender, Compromise, Mate Selection

Citation: Jebraeili H, Zademohammadi A, Heydari M, Habibi M. **The relationship between personality traits and gender differences in compromise in mate selection.** J Res Behave Sci 2014; 12(4): ??

Received: 30.01.2013

Accepted: 06.01.2015

1. PhD Candidate of Health Psychology, Young Researchers and Elites club, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran (Corresponding Author) Email: jebraeilyhora@yahoo.com
2. PhD of Clinical Psychology, Family Institute, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran
3. PhD of Educational Psychology, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran
4. PhD of Health Psychology, Family Institute, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran